

**DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ELEVULUI MIC
ÎN FUNCȚIE DE SITUAȚIA SOCIALĂ DE DEZVOLTARE**

**THE DEVELOPMENT OF THE LITTLE STUDENT'S PERSONALITY
DEPENDING ON THE SOCIAL SITUATION OF DEVELOPMENT**

Igor RACU, dr. hab., prof. univ.,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID: 0000-0001-8143-4908
iracu64@yahoo.com

Alesea POPOV, master,
UPS „Ion Creangă” din Chișinău
ORCID: 0009-0005-0557-1421
rusalca.lesea@gmail.com

Igor RACU, Doctor Habilitatus, University Professor,
“Ion Creanga” SPU of Chisinau
Alesea POPOV, master,
“Ion Creanga” SPU of Chisinau

CZU: 159.922.7

DOI: 10.46727/c.v1.21-22-03-2024.p52-61

Abstract. This article presents the results of a theoretical-experimental constative study in which the development process of the small student's personality was studied according to the social development situation. We assumed that: different study environments (class with profile in arts (theatre), class without profile) influence personality traits in children of small school age; the different social climate of education (complete nuclear families, disadvantaged families) influences the development of the personality of young students, the personality of the young student in these different social situations of development differs according to the gender variable. The confirmatory experiment was carried out on a sample of 130 children aged between 8-10 years. The quantitative results obtained, the qualitative analysis, the statistical processing of the results allowed us to confirm the research hypotheses.

Keywords: personality, development, social development situation, study profile, psychological climate, primary school student.

De la Aristotel până în prezent, „psihologii au încercat să distingă personalitatea, aceasta fiind unul dintre cele mai studiate concepte ale psihologiei moderne” [1, p. 33], lansându-nun număr impresionant de opinii, teorii, convingeri și idei. Dezvoltarea personalității este o transformare continuă a individului și poate fi influențată de mulți factori, inclusiv experiențele personale, interacțiunile sociale și episoadele importante din viață. Din punct de vedere teoretic, dezvoltarea personalității a fost studiată de către diferiți savanți ai lumii, cercetători și experți în domeniu L.S. Vîgoțki, J. Piajet, Erik Erikson, S. Freud, G.W. Allport, H. Wallon, A. Binet, E. Verza, M. Zlate, Ig. Racu ș.a. Dezvoltarea personalității elevului mic se referă la modalitatea prin care copilul se formează și se dezvoltă ca individ, pe măsură ce crește și se

maturizează. Acest proces este influențat de mai mulți factori, inclusiv familie, mediu, experiențe, cultură și factori genetici și poate avea o continuitate pe tot parcursul vieții. În primii ani de viață, dezvoltarea personalității elevului mic are o influență mutuală din partea membrilor familiei și poate fi influențată și de interacțiunile cu mediul social. Prin imitație și feedbackul pozitiv oferit de adulți, copiii pot învăța conduite, valori și maniere. Experiențele pozitive sau negative, cum ar fi vigilența sau abandonul, pot avea, de asemenea, un impact major asupra dezvoltării personalității elevului mic.

În această perioadă, copiii de vârstă școlară mică încep a întâlni presiuni și probleme sociale și emoționale, cum ar fi comparația cu semenii, probleme cu colegii sau dificultăți legate de încrederea în sine. Prin întâlniri de consiliere sau prin practici pozitive, cum ar fi activități extracurriculare sau intervenții de grup, elevii mici pot învăța să gestioneze problemele apărute. În plus, micii școlari pot începe să își amplifice interese și pasiuni, cum ar fi sportul, arte sau științe, care pot participa la formarea personalității și la dezvoltarea abilităților. Ei pot învăța valori și atitudini prin participarea la activități sau prin feedbackul obținut de la membrii familiei și cadrele didactice. Mediul social în care se dezvoltă un elev poate avea un impact important asupra formării și dezvoltării personalității acestuia. Factorii sociali, cum ar fi familia, școala, comunitatea și cultura, pot influența modul în care un copil își construiește identitatea, își formează atitudini și valori, își dezvoltă abilitățile sociale și emoționale. Interacțiunile pozitive cu alți copii și adulți, modele pozitive de comportament și experiențe pozitive în școală și acasă pot ajuta la dezvoltarea unei personalități sigure și încrezătoare. Pe de altă parte, un mediu social mai puțin favorabil, caracterizat de conflicte familiale sau relații negative cu colegii sau învățătorii ș.a., poate avea un impact negativ asupra formării personalității elevului [2, 3, 4, 5, 6, 7].

Scopul cercetării rezidă în cercetarea specificului de dezvoltare a personalității elevului mic în funcție de situația socială de dezvoltare.

Ipoteza generală: presupunem că elevii mici au diferențe în trăsăturile de personalitate, în funcție de situația socială de dezvoltare.

Ipoteza generală a dat posibilitatea să formulăm următoarele ipoteze de lucru.

Ipoteza 1: presupunem că mediile diferite de studii (clasă cu profil de arte (teatral), clasă fără profil) influențează trăsăturile de personalitate la copiii de vârstă școlară mică.

Ipoteza 2: presupunem că climatul social diferit de educație (familii nucleare incomplete, familii defavorizate) influențează asupra dezvoltării personalității elevilor mici.

Ipoteza 3: presupunem diferențe în personalitatea elevului mic în funcție de variabila de gen.

Eșantionul cercetării a fost: 130 de elevi din clasele a III-a și a IV-a cu vârsta cuprinsă între 8 și 10 ani.

Tabelul 1. Caracteristicile eșantionului

№		Clase cu profil teatral		Clase fără profil		Total
		Clasa a III-a „E”	Clasa a IV-a „E”	Clasa a III-a „B”	Clasa a IV-a „B”	
1.	Fete	19	17	10	17	63
2.	Băieți	14	16	21	16	67
3.	Total copii	33	33	31	33	130

4.	Familii defavorizate	16	10	12	17	55
5.	Cu mulți copii	7	4	6	10	27
6.	Monoparentale	4	1	0	4	9
7.	Temporar dezintegrate	5	5	6	3	19
8.	Familii nucleare	17	23	19	16	75

În experimentul de constatare au participat 130 de copii, dintre care 63 fete și 67 băieți, care au fost școlarizați în clase cu profil de arte (teatru), 66 copii, și, respectiv, în clase fără de profil, 64 de copii. În clasele cu profil teatral sunt 36 fete și 30 băieți, iar în clasele fără de profil avem 27 de fete și 37 de băieți.

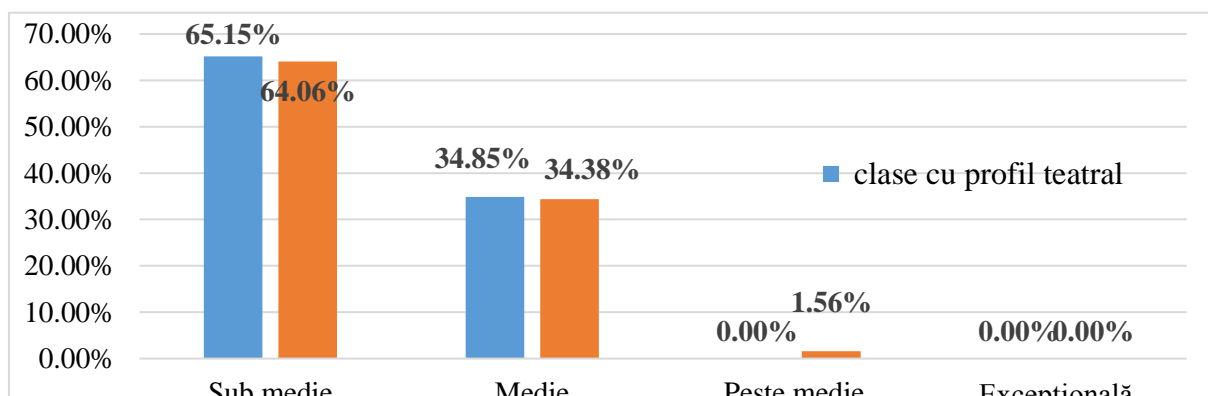
Metodologia cercetării: au fost administrate cinci instrumente psihologice: Testul care măsoară inteligența emoțională la copii; Testul „SCARA” – Aprecierea stimei de sine; Diagnosticarea Autoaprecierii Stărilor Psihice (H. Eysenck); Ancheta pentru determinarea tipului de agresivitate la școlarii mici și Tehnica de studiere a stării de nervozitate și agresivitate la copiii de vârstă școlară mică.

Ipoteza de lucru 1: *presupunem că mediile diferite de studii (clasă cu profil de arte, clasă fără de profil) influențează asupra trăsăturilor de personalitate la copiii de vârstă școlară mică.*

Tabelul 2. Eșantionul în experimentul constatativ în funcție de profilul de studii

Nr	Participanți	Clase cu profil de arte (teatru)	Clase fără de profil (l. străină)	Total
1.	Fete	36 (27,69 %)	27 (20,77 %)	63 (48,46 %)
2.	Băieți	30 (23,08 %)	37 (28,46 %)	67 (51,54 %)
3.	Total	66 (50,77 %)	64 (49,23 %)	130 (100 %)

1. Identificarea gradului inteligenței emoționale la copiii de vârstă școlară mică în funcție de profilul de studii.

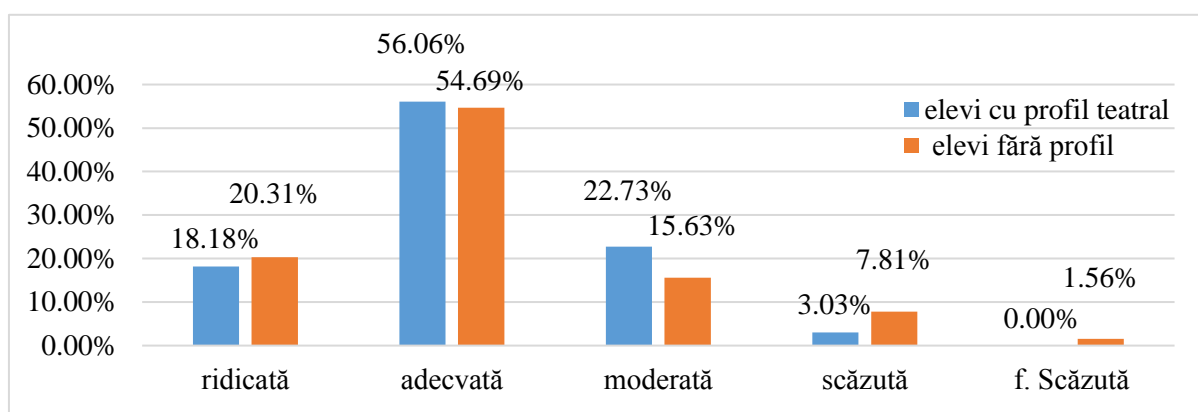

Figura 1. Rezultatele la Scala inteligenței emoționale în funcție de profilul de studii

Inteligența emoțională la copiii claselor III și IV este sub medie și medie, iar diferențe semnificative în funcție de variabila profil de studii nu sunt. Nivelul sub medie a fost constatat

la 43 (65,15%) de copii din clasele cu profil de arte și la 41 (64,06%) copii din clasele fără profil; copii cu inteligența emoțională medie 34,85% (23) din clase cu profil și 34,38% (22) din clase fără profil. Prelucrarea statistică a rezultatelor (t-Student) ne permite să constatăm lipsa diferențelor statistic semnificative ($t = -0,23108$, $p = 0,408812$) în funcție de variabila profil de studii la inteligența emoțională.

2. Studiul stimei de sine la copii de vârstă școlară mică în funcție de profilul de studii.

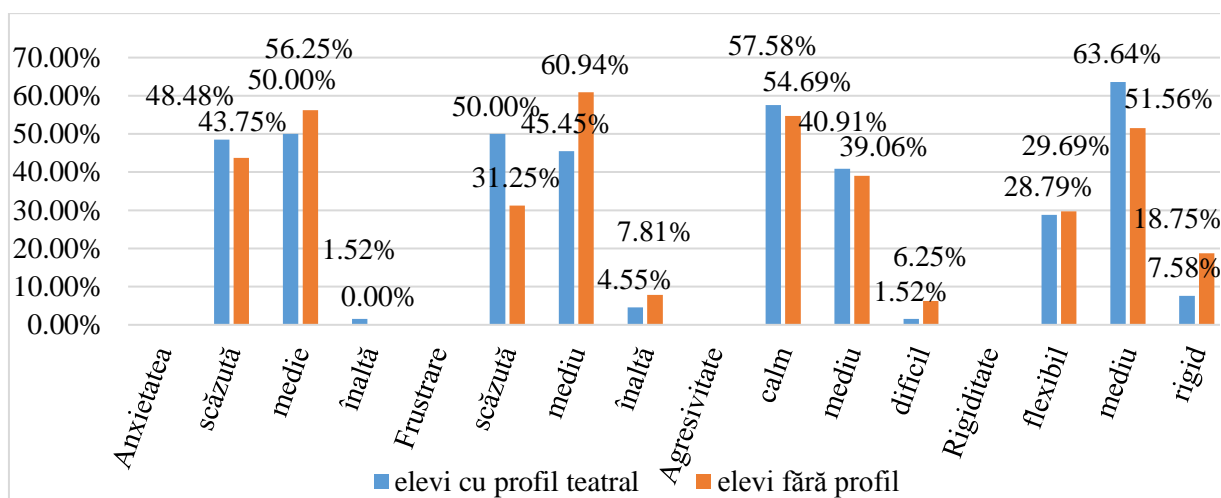

Figura 2. Distribuția rezultatelor la testul „Aprecierea stimei de sine”

Stima de sine la copii cu profil teatral este mai ridicată în comparație cu copiii din clasele fără profil: scorul ridicat la aprecierea stimei de sine este la 12 (18,18%) elevi cu profil teatral și la 13 (20,31%) copii fără profil; scorul adecvat la aprecierea stimei de sine se constată la 37 (56,06%) copii din clase cu profil teatral și 35 (54,69%) elevi din clase fără profil; 15 (22,73%) copii din clase cu profil teatral și 10 (15,63%) școlari din clase fără profil au manifestat stimă de sine moderată; aprecierea stimei de sine scăzută este la 2 (3,03%) elevi cu profil teatral și 5 (7,81%) copii din clase fără profil; iar aprecierea stimei de sine foarte scăzută se manifestă la 1 (1,56%) copil din clasă fără profil.

Rezultatele prelucrării statistice: $t = 0,04883$, $p = 0,480564$. Rezultatul nu este semnificativ la $p < 0,05$. Deci, nu sunt diferențe statistic semnificative în funcție de profilul de studii la aprecierea stimei de sine.

3. Diagnosticul Autoaprecierii Stărilor Psihice (H. Eysenck).

Figura 3. Distribuția rezultatelor la testul „Autoaprecierii stărilor psihice (H. Eysenck)”, variabila profilul de studii

Analizând datele, constatăm pentru *anxietate*: 48,48% (32) de copii din clase cu profil în arte și 43,75% (28) elevi fără profil au obținut nivel scăzut (anxietate ușoară). Cei mai mulți dintre elevi: 50,00% (33) cu profil în arte, respectiv 56,25% (36) școlari din clase fără profil au manifestat nivel mediu de anxietate; iar nivelul înalt de anxietate este constatat la 1,52% (1) copil din clasă cu profil în arte. La indicele *frustrare*: 50,00% (33) din copii cu profil și 31,25% (20) elevi din clase fără profil manifestă nivel redus de frustrare; 45,45% (30) din școlarii cu profil în arte și 60,94% (39) de elevi fără profil manifestă nivel moderat de frustrare; 4,55% (3) elevi cu profil și respectiv 7,81% (5) copii din clase fără profil au nivel ridicat de frustrare. La *agresivitate* am constatat: 57,58% (38) din școlari cu profil în arte și 54,69% (35) elevi fără profil prezintă nivel scăzut de agresivitate; 40,91% (27) copii din clase de profil în arte și respectiv 39,06% (25) copii din clase fără profil manifestă nivel mediu de agresivitate; 1,52% (1) din copii cu profil în arte și 6,25% (4) copii din clase fără profil manifestă nivel ridicat de agresivitate (sunt dificili). La scala *rigiditate*: 28,79% (19) din elevii cu profil teatral și 19 (29,69%) copii din clase fără profil prezintă un nivel scăzut de rigiditate; majoritatea copiilor 63,64% (42) din clase cu profil și 51,56% (33) din clase fără profil manifestă nivel mediu la rigiditate; 7,58% (5) din elevii cu profil în arte și 18,75% (12) școlari din clase fără profil au nivel înalt de rigiditate.

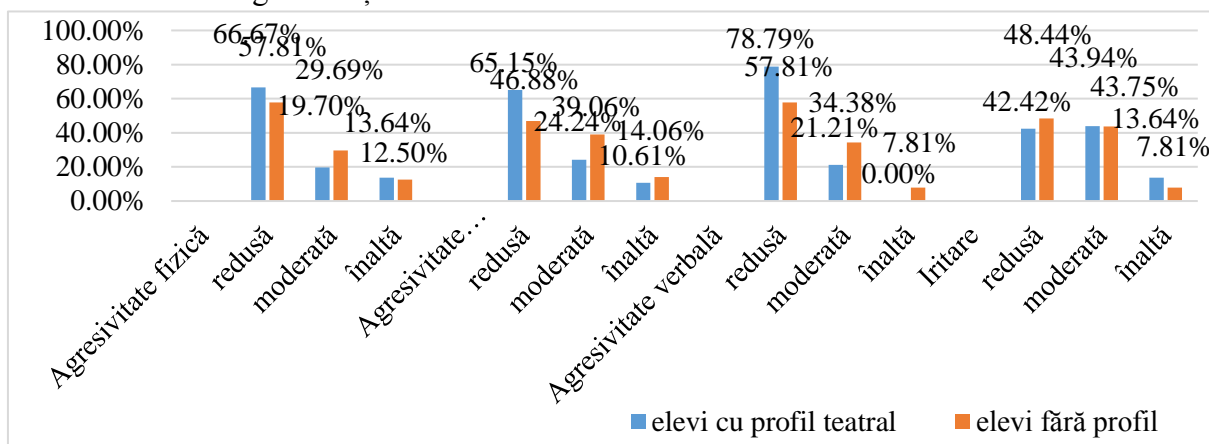
Rezultatele prelucrării statistice la testul „Autoaprecierii stărilor psihice” (H. Eysenck) sunt prezentate în tabelul ce urmează.

Tabelul 3. Rezultatele prelucrării statistice la testul „Autoaprecierii stărilor psihice”

№	Indici	Valoarea t	Valoarea p	Semnificația rezultatului la $p < 0,05$
1.	Anxietate	-0,84282	0,200451	Rezultatul nu este semnificativ
2.	Frustrare	-1,64106	0,05162	Rezultatul nu este semnificativ
3.	Agresivitate	-0,79829	0,213091	Rezultatul nu este semnificativ
4.	Rigiditate	-0,85181	0,197954	Rezultatul nu este semnificativ

Deci, nu au fost stabilite diferențe statistic semnificative în funcție de profilul de studii la autoaprecierea stărilor psihice potrivit indicilor de anxietate, frustrare, agresivitate și rigiditate.

4. Evaluarea agresivității.

Figura 4. Distribuția rezultatelor la „Ancheta de determinare a tipului de agresivitate”, variabila profil de studii

Analizând datele, constatăm: *agresivitate fizică*: 66,67% (44) din copii din clase cu profil teatral și 57,81% (37) școlari din clase fără profil manifestă nivel scăzut; 19,70% (13) elevi cu profil în arte și 29,69% (19) școlari în clase fără profil manifestă nivel mediu de agresivitate fizică; nivelul înalt de agresivitate fizică a fost înregistrat la 13,64% (9) copii din clase cu profil teatral și 12,50% (8) copii fără de profil. La indicele *agresivitate indirectă*: 65,15% (43) din copii cu profil și 46,88% (30) elevi din clase fără profil manifestă nivel scăzut; 24,24% (16) din școlarii cu profil teatral și 39,06% (25) de elevi fără profil manifestă nivel moderat de agresivitate indirectă; 10,61% (7) din copii cu profil în arte și 14,06% (9) copii din clase fără profil manifestă nivel ridicat de agresivitate indirectă. *Agresivitatea verbală*: 78,79% (52) din școlari cu profil teatral și 57,81% (37) elevi fără profil prezintă nivel scăzut de agresivitate verbală; 21,21% (14) copii din clase de profil teatral și respectiv 34,38% (22) copii din clase fără profil au nivel mediu de agresivitate verbală; 7,81% (5) copii din clase fără profil manifestă nivel ridicat de agresivitate verbală. *Iritare*: 42,42% (28) din elevii cu profil în arte și 48,44% (31) școlari fără de profil prezintă nivel scăzut de iritare; 43,94% (29) copii din clase cu profil teatral și 43,75% (28) din clase fără de profil manifestă nivel mediu de iritare; 13,64% (9) din elevii cu profil în arte și 7,81% (5) școlari din clase fără profil au nivel înalt de iritare.

Rezultatele prelucrării statistice sunt prezentate mai jos.

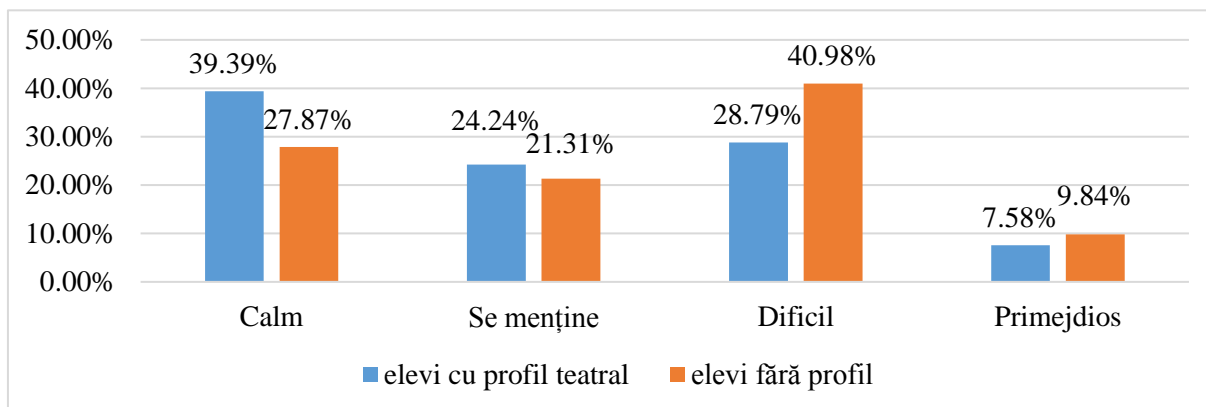
Tabelul 4. Rezultatele prelucrării statistice „Ancheta de determinare a tipului de agresivitate”

№	Indici	Valoarea t	Valoarea p	Semnificația rezultatului la $p < 0,05$
1.	Agresivitatea fizică	-0,89466	0,186325	Rezultatul nu este semnificativ
2.	Agresivitatea indirectă	-1,69738	0,046027	Rezultatul este semnificativ

3.	Agresivitatea verbală	-2,89451	0,002233	Rezultatul este semnificativ
4.	Iritabilitate	0,04614	0,481635	Rezultatul nu este semnificativ

Am constatat diferențe statistic semnificative în funcție de profilul de studii la agresivitate indirectă și agresivitate verbală.

5. Examinarea nivelului de manifestare a nervozității și agresivității la copii.

Figura 5. Distribuția rezultatelor la „Tehnica de Studiere a Stării de Nervozitate și Agresivitate”, variabila profil de studii

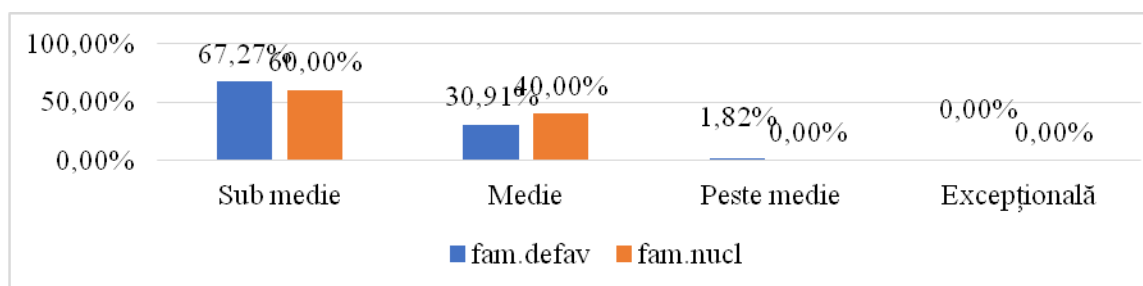
20,47% (26) elevi din clase cu profil de artă și 13,39% (17) școlari din clase fără profil sunt calmi; copiii care dau dovadă de o menținere a stărilor de nervozitate și agresivitate sunt 12,60% (16) din clase cu profil de arte și 10,24% (13) din clase fără profil; 14,96% (19) copii din clasele cu profil și 19,69% (25) școlari clase fără profil pot fi considerați destul de dificili. Copiii care necesită o consiliere psihologică și o atenție sporită sunt cei care au acumulat punctaj negativ la tehnica dată: 3,94% (5) copii din clase cu profil de arte și 4,72% (6) elevi din clase fără profil.

Rezultatele prelucrării statistice conform testului T-student: $t = 1,53043$, $p = 0,064218$. Rezultatul nu este semnificativ la $p < 0,05$. Deci, nu sunt diferențe statistic semnificative în funcție de profilul de studii la nervozitate și agresivitate.

Ipoteza de lucru 2: *presupunem că climatul social diferit de educație (familii nucleare complete, familii defavorizate) influențează asupra dezvoltării personalității elevilor mici.*

Pentru a verifica a doua ipoteză de lucru, am folosit scorurile de la toate testele aplicate.

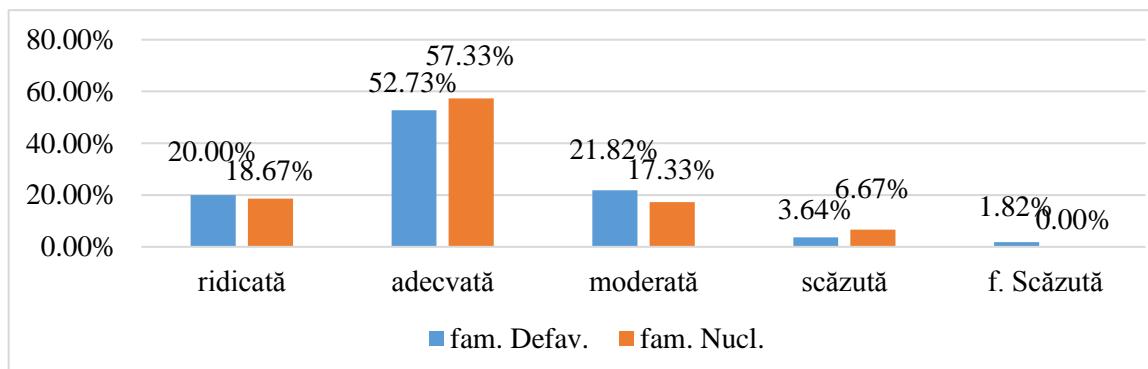
1. Identificarea gradului inteligenței emoționale la copiii de vârstă școlară mică în funcție de specificul familial.

Figura 6. Scala inteligenței emoționale în funcție de variabila tipul familiei

Analiza statistică a rezultatelor ne permite să constatăm că $t = -0,4208$, $p = 0,337303$. Deci, nu sunt diferențe statistic semnificative în funcție de specificul familial la inteligența emoțională.

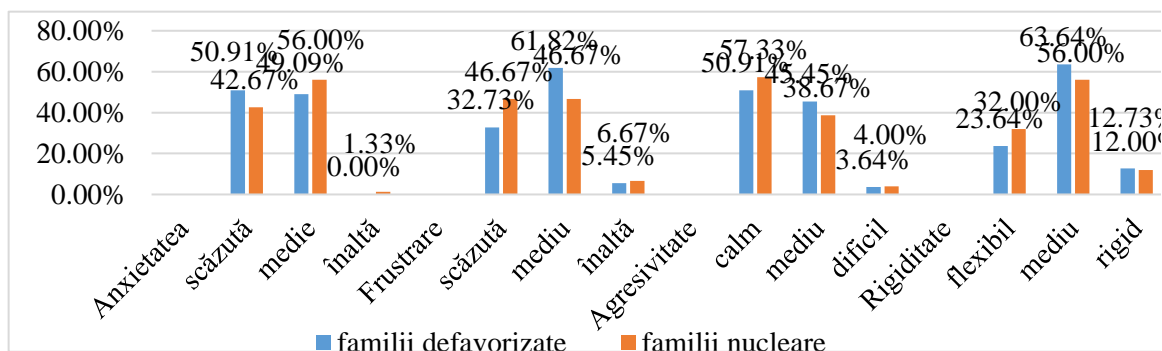
2. Aprecierea stimei de sine la copii de vârstă școlară mică în funcție de specificul familial.

Figura 7. Distribuția rezultatelor la testul „Aprecierea stimei de sine”, variabila specificul familial

Rezultatul analizei statistice conform testului t-Student: $t = 0,11494$, $p = 0,454338$. Rezultatul nu este semnificativ la $p < 0,05$. Deci, nu sunt diferențe statistic semnificative în funcție de specificul familial la aprecierea stimei de sine.

3. Diagnosticarea Autoaprecierii Stărilor Psihice (H. Eysenck).

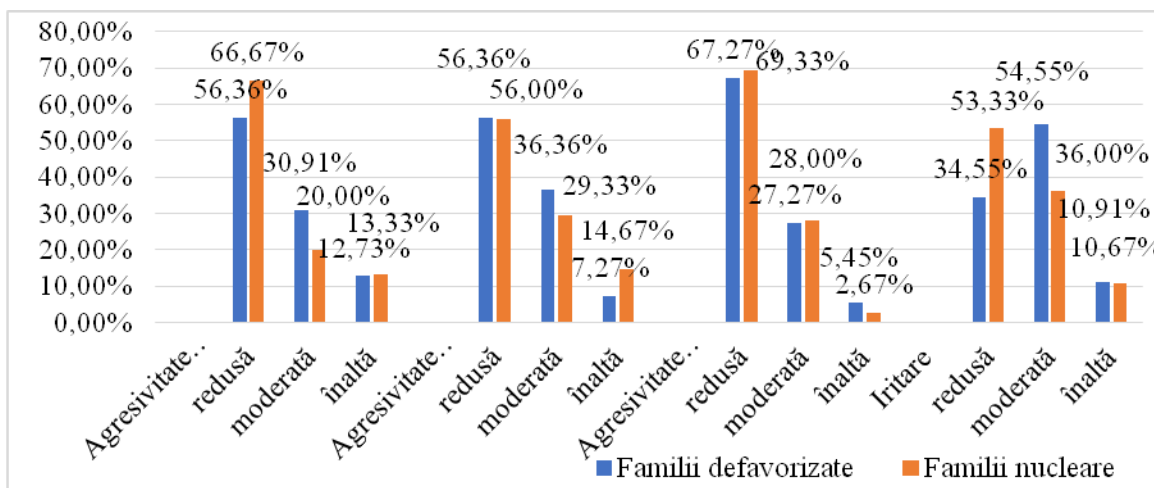
Figura 8. Distribuția rezultatelor la testul „Autoaprecierii stărilor psihice” (H. Eysenck), variabila specificul familial

Rezultatele conform testului t-Student pentru indicii la testul „Autoaprecierii stărilor psihice” (H. Eysenck): anxietate - $t = 1,42853$, $p = 0,07778$; frustrare - $t = -0,10536$, $p = 0,458127$; agresivitate - $t = 1,12126$, $p = 0,13213$; rigiditate - $t = 1,65779$, $p = 0,049904$.

În concluzie, diferențe statistic semnificative au fost constatate doar pentru rigiditate în funcție de variabila specificul familial.

4. Evaluarea agresivității și tipurile de manifestare ale ei la școlarii mici.

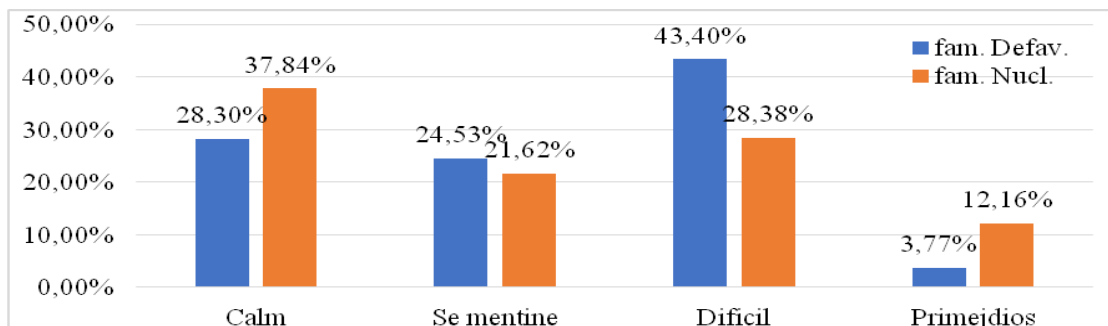

Figura 9. Distribuția rezultatelor „Ancheta de determinare a tipului de agresivitate”, variabila specificul familial

Rezultatele prelucrării statistice: agresivitate fizică – $t = 1,33812$, $p = 0,091614$; agresivitate indirectă – $t = 0,18403$, $p = 0,427142$; agresivitate verbală - $t = 1,12126$, $p = 0,13213$; iritabilitate – $t = 1,52378$, $p = 0,065005$. Deci, nu sunt diferențe statistic semnificative în funcție de specificul familial la determinarea tipului de agresivitate.

5. Examinarea nivelului de manifestare a nervozității și agresivității la copii.

Figura 10. Distribuția rezultatelor „Tehnica de Studiere a Stării de Nervozitate și Agresivitate”, variabila specificul familial

Rezultatele prelucrării statistice: $t = 1,53043$, $p = 0,456386$. Rezultatul nu este semnificativ la $p < 0,05$. Deci, nu sunt diferențe statistic semnificative în funcție de specificul familial la determinarea stării de nervozitate și agresivitate.

Ipoteza de lucru 3: *Presupunem diferențe în personalitatea elevului mic în funcție de variabila gen.*

1. Inteligența emoțională. Analiza statistică a rezultatelor conform testului t-Student ne permite să menționăm că $t = 0,80412$, $p = 0,21141$. Rezultatul nu este semnificativ la $p < 0,05$. Deci, nu sunt diferențe statistic semnificative în funcție de variabila de gen la determinarea inteligenței emoționale.

2. Aprecierea stimei de sine la copiii de vârstă școlară mică în funcție de gen. Rezultatul analizei statistice conform testului t-student: $t = -3,24786$, $p = 0,000742$. Rezultatul este semnificativ la $p < 0,05$. Sunt diferențe statistic semnificative în funcție de variabila gen la determinarea stimei de sine.

3. Diagnosticarea autoaprecierii stărilor psihice (H. Eysenck).

Rezultatele prelucrării statistice ne-a permis să constatăm diferențe statistic semnificative doar la indicele agresivitate: $t = -2,563$, $p = 0,0057$. Evaluarea agresivității și tipurile de manifestare ale ei la școlarii mici.

4. Diagnosticul agresivității.

Rezultatele statistice conform testului t-Student pentru indicii la „Ancheta de determinare a tipului de agresivitate” ne permit să constatăm diferențe statistic semnificative la agresivitate fizică: $t = -3,2133$, $p = 0,0008$ și agresivitate indirectă: $t = -1,7494$, $p = 0,0413$.

5. Examinarea nivelului de manifestare a nervozității și agresivității la copii.

Rezultatele prelucrării statistice conform testului T-student: $t = 3,88638$, $p = 0,000082$. Rezultatul este semnificativ la $p < 0,05$. Constatăm diferențe statistic semnificative în funcție de variabila gen la tehnica de studiere a stării de nervozitate și agresivitate a copiilor.

Concluzii. Rezultatele experimentului constativ realizat ne permit să vorbim despre confirmarea parțială a ipotezei generale și a ipotezelor de lucru lansate.

Bibliografie:

1. ANIȚEI, M., CHRAIF M., BURTĂVERDE, V., MIHĂILĂ, T. *Tratat de psihologia personalității*. București: Trei, 2016. 467 p. ISBN 978-606-719-538-5.
2. LOSÎI, E. *Psihodiagnoza agresivității*. Chișinău: UPS „Ion Creangă”, 2016. 135 p. ISBN 978-9975-46-269-3.
3. RACU, Igor. Formarea conștiinței de sine în diferite situații sociale de dezvoltare. În: *Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență Socială*. 2005, nr. 1, pp. 1-11. ISSN 1857-0224.
4. RACU, Ig., RACU, Iu. *Psihologia dezvoltării*. Manual (pentru uzul studenților). Chișinău: UPS, 2007. 257 p. ISBN 978-9975-921-26-8.
5. RACU, Igor. *Psihologia copilului*. Program de Formare Continuă în domeniul educației inclusive. Chișinău: Institutul de Formare Continuă, 2011. 172 p. ISBN 978-9975-9872-7-1.
6. RACU, Ig. Psihogeneza conștiinței de sine în diferite situații sociale de dezvoltare. În: *Prolegomene din istoria psihologiei în Republica Moldova. 4 mai 2018*, Iași, România. România, Iași: Pan Europe, 2018, pp. 19-39. ISBN 978-973-8483-84-2.
7. RACU, Ig., CAZAN, L. Dezvoltarea personalității școlarului mic educat în diferite medii sociale de viață. În: *Psihologie. Pedagogie Specială. Asistență Socială*. 2018, nr. 4(53), pp. 25-40. ISSN 1857-0224.